

นวัตกรรม “กระเป๋ารักชีโลก”

สาขาการจัดการสุขภาพชุมชน
และอนามัยสิ่งแวดล้อม

ประจำปีพุทธศักราช 2569

อสม.ยอดคน รอดเย็น

อสม. ตีเด่นระดับเขต

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
Department of Health Service Support

ชื่อนวัตกรรม : กระเป๋ารักษ์โลก

ชื่อเจ้าของผลงาน : นายยอดคม รอดเย็น

ประเภทนวัตกรรม : ☒ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation)
☐ นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation)
☐ นวัตกรรมบริการ (Service innovation)

สาขาที่ประกวด : การจัดการสุขภาพชุมชน และอนามัยสิ่งแวดล้อม

จังหวัด : พระนครศรีอยุธยา

อสม.ดีเด่นระดับ ☒ เขต ☐ ภาค ☐ ชาติ

ที่มาและความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม

ปัจจุบันปัญหาขยะพลาสติกเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมสำคัญของชุมชน เนื่องจากมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะขวดน้ำพลาสติกและฝาขวดซึ่งมักถูกทิ้งปะปนกับขยะทั่วไป ทำให้เกิดการสะสมเป็นจำนวนมาก หากไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกวิธีจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การอุดตันของทางน้ำ การเกิดมลพิษทางดินและน้ำรวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรคต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และชุมชนจึงได้ร่วมกันจัดตั้ง "ธนาคารขยะรีไซเคิล" ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้นำขยะที่สามารถรีไซเคิลได้มาฝากหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินออม ซึ่งไม่เพียงช่วยลดปริมาณขยะ แต่ยังสร้างจิตสำนึกในการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง จากการดำเนินงานธนาคารขยะ พบว่ามี "ฝาขวดน้ำพลาสติก" เหลือสะสมจำนวนมาก ซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาและต่อยอดสู่ "นวัตกรรมกระเป๋ารักษ์โลกจากฝาขวดพลาสติก" เพื่อแปรรูปของเหลือใช้ให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่า เพิ่มคุณค่าให้กับขยะ พลิกขยะให้กลายเป็นของใช้ที่สวยงามและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนวัตกรรมดังกล่าวไม่เพียงช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกในชุมชน แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันของคนในชุมชน และเป็นตัวอย่างของการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะและนำวัสดุเหลือใช้กลับมารีไซเคิลอย่างถูกวิธี
2. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากฝาขวดพลาสติก โดยพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรม "กระเป๋ารักษ์โลก" ที่มีประโยชน์และใช้ได้จริง
3. เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการขยะในชุมชนอย่างยั่งยืน ลดปริมาณขยะพลาสติกที่ตกค้างในสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มชุมชน อสม. เยาวชน หรือสมาชิกธนาคารขยะ
5. เพื่อปลูกฝังแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมในทุกภาคส่วน

ขั้นตอนการดำเนินงาน (ระบุขั้นตอนของการจัดทำ/รายละเอียดนวัตกรรม/ระยะการดำเนินงาน)

1. จัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิล

ประชุมชี้แจงแนวทางและเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมโครงการวางแผนกับ อสม. และผู้นำชุมชน ม.8

ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ และสร้างแรงจูงใจ

จัดตั้งจุดรับขยะ รพ.สต ห้วเวียง และ ศาลาประชาคม ม.8

ลงทะเบียนสมาชิกธนาคารขยะ (มีสมุดบัญชี = สมาชิก ม.8 ครั้วเรือนคนละ 1 เล่มและชมรม อสม 1 เล่ม)

สมุดสมาชิกธนาคารขยะ =สมาชิก ม.4 ครั้วเรือน คนละ 1 เล่ม

ให้ประชาชนในชุมชน ม.8 จำนวนสมาชิก 50 ครั้วเรือน นำขยะรีไซเคิลมาฝากคล้ายกับการฝากเงิน ขยะที่นำมาฝาก จะถูกชั่งน้ำหนักและประเมินราคา และแยกฝากขวดน้ำพลาสติกเพื่อนำไปจัดทำกระป๋องรักษ์โลกผู้ฝาก จะได้เงินสด

สมุด-บัญชี (สมุด) วันที่บันทึก 41/1/25

ว.ค.ป	รายการ	ปริมาณขยะ (กก.)	ฝาก (เงินสด)	ถอน	คงเหลือ	เจ้าหน้าที่
ม.ค. 68	- ขวดพลาสติก	11 กก.	80	80	-	สมชาย
พ.ย. 68	- ขวดน้ำ	10 กก.	70	70	-	สมชาย
พ.ย. 68	- ขวดน้ำดื่ม	15 กก.	110	110	-	สมชาย
พ.ย. 68	- ขวดน้ำดื่ม	5 กก.	50	50	-	สมชาย
พ.ย. 68	- ขวดน้ำดื่ม	12 กก.	90	90	-	สมชาย

ตัวอย่าง สมุดธนาคารขยะ ม.8 (1 ครั้วเรือน)

สมุดสมาชิกธนาคารขยะ =ชมรม อสม. ๑ เล่ม

อสม. ตำบลหัวเวียง ๑-๑๓ หมู่ จะนำขยะมาขายแบ่งขายเป็นหมู่ และรวมเงินทั้งหมดเป็นสมุดธนาคารขยะ ชมรม อสม. ตำบลหัวเวียง

ว.ค.ป	รายการ	ปริมาณขยะ (กก.)	ฝาก (เงินสด)	ถอน	คงเหลือ	เจ้าหน้าที่
15/ค.ย. 68	- ขวดพลาสติก	53 กก.	375	-	375	สมชาย
14/ค.ย. 68	- ขวดพลาสติก	57 กก.	400	-	775	สมชาย
25/ค.ย. 68	- ขวดพลาสติก	54 กก.	380	-	1155	สมชาย
10/ค.ย. 68	- ขวดพลาสติก	63 กก.	445	-	1600	สมชาย
16/ค.ย. 68	- ขวดพลาสติก	50 กก.	350	-	1950	สมชาย

ตัวอย่าง สมุดธนาคารขยะ ชมรม อสม.ปัจจุบันเป็นเงิน 2,750 บาท (เดือน ส.ค-พ.ย 2568 มีสถานการณ์น้ำท่วม)

ชมรม อสม. จะทำการแยกฝาขวดพลาสติกออกจากขวดเพื่อรวบรวมมาจัดทำกระเป๋เปิดธนาคารขยะ (เดือนละ 1 ครั้ง) ใช้รายได้พัฒนาชุมชน/สนับสนุนกิจกรรม อสม. และ นำเงินไปช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง

2. สำรวจและเก็บข้อมูลปัญหาขยะในชุมชน

- สำรวจประเภท ปริมาณ และแหล่งกำเนิดขยะพลาสติก
- วิเคราะห์แนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

ปัญหาขยะพลาสติก โดยเฉพาะขยะจาก ฝาขวดพลาสติก ได้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เนื่องจากฝาขวดพลาสติกเหล่านี้มีจำนวนมากและย่อยสลายได้ช้า ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ นอกจากนี้ ขยะพลาสติกยังเป็นสาเหตุของการเกิดมลพิษในดิน น้ำ และอากาศ

เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะพลาสติกและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ชมรม อสม. ต.หัวเวียง จึงได้คิดค้นวิธีนำฝาขวดพลาสติกมาแปรรูปเป็นวัสดุสำหรับผลิต "กระเป๋จากฝาขวดน้ำ" ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับขยะพลาสติก โดยการนำฝาขวดมาทำความสะอาด นำมาถักทอหรือประกอบเป็นกระเป๋ามีดีไซน์สวยงามและใช้งานได้จริง

3. รวบรวมฝาขวดน้ำพลาสติกจากสมาชิกธนาคารขยะ

- รณรงค์ให้ทุกครัวเรือนและสถานศึกษาแยกฝาขวดออกจากขยะทั่วไป
- นำฝาขวดที่สะสมไว้เข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล

4.ออกแบบและพัฒนานวัตกรรม “กระเป๋ารักษ์โลกจากฝาขวด”

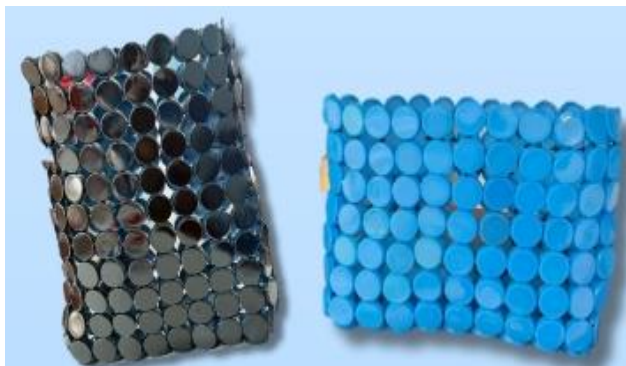
- ร่วมกันออกแบบลวดลายและรูปแบบกระเป๋า

- นำฝาขวดมาผ่านกระบวนการทำความสะอาด

- ขึ้นรูปเป็นชิ้นส่วนกระเป๋า เจาะรู นำฝามาเย็บประกอบ ใส่ซับใน และตกแต่งให้สวยงาม พร้อมใช้งาน

5.จัดนิทรรศการ/จำหน่ายผลิตภัณฑ์

- จัดแสดงผลงานในกิจกรรมของชุมชนหรือโรงเรียน
- จำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เข้ากลุ่มธนาคารขยะ
- ลงขายในช่องทาง Tiktok Facebook ตลาดชุมชน อสม.หัวเวียง

6. ติดตามและประเมินผล

- ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานกระเป๋ารักษ์โลก
- สรุปผลและแนวทางพัฒนาเพื่อจัดทำกระเป๋าอย่างต่อเนื่อง

ผลความพึงพอใจต่อการใช้งาน นวัตกรรม กระเป๋ารักษ์โลก			
หัวข้อประเมิน	พึงพอใจมาก (%)	ปานกลาง (%)	ไม่พึงพอใจ (%)
1.ความสวยงามของกระเป๋า	100	0	0
2.ความแข็งแรง ทนทาน	83.33	16.67	0
3.ขนาดและการใช้งานเหมาะสม	83.33	16.67	0
4.วัสดุที่ใช้มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	100	0	0
5.ราคาสัมเหตุสมผล	83.33	16.67	0
6.กระเป๋าย่อยกระตุ้นให้ลดการใช้ถุงพลาสติก	100	0	0

กลุ่มเป้าหมาย 30 คน

ข้อสรุปโดยรวม

- ผลการประเมินแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ “พอใจมาก” ในระดับสูงมากในทุกหัวข้อ
- มี 3 หัวข้อ ที่ผู้ใช้พอใจมาก 100% ได้แก่ ความสวยงาม, วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, และการช่วยกระตุ้นให้ลดการใช้ถุงพลาสติก
- หัวข้อที่มีผู้ตอบ “ปานกลาง” มากที่สุดคือ ความแข็งแรงทนทาน (16.67% หรือ 5 คน) ซึ่งเป็นประเด็นที่อาจนำไปพิจารณาพัฒนาเพิ่มเติม

ผลการดำเนินงาน/ประโยชน์ที่ได้รับ

เชิงปริมาณ (Quantitative Results)

1. สามารถรวบรวมฝาชวดพลาสติกได้ รวมกว่า 6,000 ฝา ภายในระยะเวลา 7 เดือน
2. ผลิตภัณฑ์ "กระป๋องรักษ์โลกจากฝาชวดพลาสติก" ได้ จำนวน 30 ใบ
3. จำหน่ายผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ให้กับกลุ่มธนาคารขยะชมรมอสม. เป็นเงินรวม 7,200 บาท
4. ลดปริมาณขยะพลาสติกในชุมชนได้เฉลี่ย ประมาณ 30%

เชิงคุณภาพ (Qualitative Results)

1. ชุมชนมีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะและเห็นคุณค่าของวัสดุเหลือใช้มากขึ้น
2. เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและการรีไซเคิล
3. เกิดความสามัคคีและความร่วมมือระหว่าง อสม. ชุมชน และโรงเรียน
4. เกิดผลิตภัณฑ์นวัตกรรม "กระป๋องรักษ์โลก" ที่มีความสวยงามและใช้งานได้จริง
5. สมาชิกมีความภาคภูมิใจในผลงานนวัตกรรมที่สร้างจากฝาชวดพลาสติกและมีรายได้เสริมจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์
6. เป็นแบบอย่างของการจัดการขยะอย่างยั่งยืนและสร้างคุณค่าทางสิ่งแวดล้อม
7. เกิดแนวคิดต่อยอดผลิตภัณฑ์รีไซเคิลอื่น ๆ เช่น ขອງใช้ ขອງข้าวสวย ขອງตกแต่ง

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ความร่วมมือของประชาชน หน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน และ อสม.
2. การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง
3. การประชาสัมพันธ์และรณรงค์สร้างความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ
4. การออกแบบนวัตกรรมที่สวยงาม ดึงดูด และใช้ประโยชน์ได้จริง
5. ผู้ป่วยโรคเรื้อรังคลินิก รพ.สต.หัวเวียง ใช้กระป๋องรักษ์โลกจากฝาชวดในการใส่ยา

โอกาสในการพัฒนา

เป้าหมาย/วางแผน

- มีธนาคารขยะทั้ง 13 หมู่ ต. หัวเวียง
 - สร้างผลิตภัณฑ์จากฝาชวดพลาสติก
- เพิ่มเติม
- นำกิจกรรมไปต่อยอดกับชุมชน
 - โรงเรียน และนอกสถานที่

กิจกรรม

- ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้สร้างแรงจูงใจ
เรื่องการคัดแยกขยะในชุมชนทั้ง
13 หมู่บ้าน ต.หัวเวียง ในโรงเรียน
และเก็บรวบรวม ฝาขวดน้ำพลาสติก
- การจัดตั้งธนาคารขยะทั้ง 13 หมู่

ตรวจสอบ

- รับฟังความคิดเห็นจากผู้ทดลองใช้
- สรุปข้อดี ข้อเสีย และประเด็นที่ควร
ปรับปรุง

ภาคผนวก

